

[օնտրա, սօն դարանմը, 50 7-8:

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱԽԻԼԻՑԵԼԷ

Տիւնքի կիւն Պապը-Ալիտէ, Զա-
թը հազրէթի սատարէթբէնահի բիւա-
սէթիլէ Ֆէվզ Էլ ատէ պիր պիւլիւք
մէճիս թէճէմիւ իտիպ, քեաֆֆէյի
վիւքէլայի ֆիխամ, մանսուպտա օլան վէ
օլմանան մէմուրի քիրամ, վէ իւլէմայի
իզամ հազարաթը տախի հազար պուլու-
նաճագ, վէ իսլահաթը լազըմէ իւզէրինէ
միւշալէրաթ օլունաճագ իքէն, Զաթը
հազրէթի զըլուլահի քէրիմէյի Շահա-
նէլէրինտէն պիրիսի համամէյի բուհլարը
գաֆէսի թէնտէն թայրան իթմիշ օլտու-
ղունտան թէէլիսի իտիլիշ տիր:

— Տիւն սապահ ֆուստ բաշա հազ-
րէթէրի, ինկիլթէրա սէֆիլի լօրտ
լանընս ճէնապլէրիլէ միւլազաթ իլէ-
միշէր տիր:

Ա Խ Թ Ա Մ Ա Ր

Ճիւմէյէ մայիւմ տիր քի միլէ.
թիմիպի իսարապ իտէն պիր չօգ էսէֆ ի-
տէճէք մէսէլէր արասընտա պիրտէ Աղ-
թամար վէ Սիս կաթուղիկոսլուզլարը մէ-
սէլէսի վարտըր. պիլմէյի քի աճէպա պիւ-
գիմ պէտպալթըլըմըգոտ մը օլա, եօխ.
սա բաթրիքխանէ մէճիսին իհմալ վէ
միւլպթէտիլիկինտէն մի օլա, շու մէսէ-
լէ հալեա թէսվիյէ օլունամամըշ օլտուղ-
տան պաշգա, կիւն պէ կիւն հէմիլիյէթ
տախի քէսպ իթմէքտէ տիր:

Թէէսսիւֆ իտէճէք պիր եէրիտէ շու-
րասընտա տըր քի, բաթրիքխանէ պու-
նու հալեա Ֆէհմ իտէմէմիշ օլմաղին,
քէնտի միւնասիպ կէօրտիկիւ սուրէթ-
տէ թէսվիյէ իլէմէք իւմիլիտէ կէզ-
մէքտէ տիր:

Հալ պու քի միլէթին իսլահը հալի
իւզէրինէ զիհնէր եօրուպ, վէ եիւրէք
թիւքէտէն զաթլար, ճան ու կէօնիւ-
տէն միլէթ իշին չալըշտըլարը էանա-
տէ, բաթրիքխանէին չըգմաղ պիր սօ-
գաղա կիրմիշ պուլունտուղսէնու, վէ
քէնտու քէնտու ելէրմիշ օլտուղու թա-
լիմաթըն մուզըր օլտուղունու, վէ նի-
հայէթ քէնտի մագսէտինէ իրէմէյէճէկի-
նի ալիքեար սուրէթտէ կէօրմէքտէ տիր-
լէր:

Պու տէտիքլէրիմիլ իշ պու մէսէլէ-
նին հինի թէսվիյէսինտէ հէր հալտէ
թաստիգ օլունաճագընտան, պիլ չիմտիլիք
եալընըզ մէզքիւր մէսէլէնին հալի հա-
զըրէսինին պէեանընա միւսարաթ իթ-
մէքլիյի քէաֆի ատտ իտէրիլ:

Պունտան իւշ սէնէ գատար մուգատ-
տէմ, Ալիթամարտա տին վէ ինսանիյէթ
վայիլէրի գանլը էլէրի վէ գանլը թա-
լիմաթլարը իլէ իճըպէ կէլէն վահշիլիք
վէ իսպինլիքլէրին սէհշէթլի մէնդարէ-
լէրի, դազէթա օգուեան տաթլարըմըզըն
հալեա կէօզլէրի էօնիւնտէ տիր զանն ի-

տէրիլ. հալեա ունութմամըշար տըր քի
պիր միւսինն կաթուղիկոսլու բուսու ի-
շինտէ էօլտիւրիւմիւշ օլտուղունու, վէ
մուսխիսարէն տախի ֆիւրտէր էօլտիւր-
միւշէր տիր տէյի սէս չազմըշ իսէտէ,
պիր եպիսկոպոս էմրի վէ թալիմաթը ի-
լէ էօլտիւրիւմիւշ օլտուղու չիւքէլէրի-
նին (սէստէթլու Ապտուլահ բաշա հաղ-
րէթլէրի թարաֆընտան Պապը-Ալիտէ իր-
սալ օլունան իսթիլամ շահիտ օլուն) պիր
կիւնա բէք հազըլը օլմաթը տախի
հալեա իսթըրտա տըր. վէհասըլ իսա-
չատուր եպիսկոպոս քէնտի ըէֆիլէրին-
տէն պազըլարըն քէնտուսինէ պէնտ իթ-
տիքտէն, վէ աթըլ կաթուղիկոս հա-
եաթտա իքէն, անըն նասիհաթլարընա
գարչը քէնտու քէնտույի կաթուղիկոս
նասպ իլէտիքտէն սօնրա, պիր բաթտա
պիր արսլան իլէ պիրտէ քէտի եազըլմագ
օլտուղունու, վէ արսլան հաեաթտա օլ-
տուգճա քէտինին հիշ պիր վազըլթ օլ-
բաթտա լահաթ օթուրամաեաճագընը
լանա Ֆէհմ իտէրէք, քէնտույի պիհու-
զուր իտէն տրալանըն տէֆի չարէսինի
տիւշիւնիւպ պուլմուշ վէ իճըա իթմիշ
օլտուղու, տէյիլ եալընըզ քէաֆֆէյի
լիւմէնի օլանլարա, իլա միլէլի ախէրէտէն
տախի բէք չօգ առամարա մայիւմաուր...

Էկէրչի իսչատուր Ռամատա Բարա
օլտուր իսէտէ, քիլիսէմիլին գապուլ
իթմիշ օլտուղու շէհիտէր (մարտիրոս)
սընրթընա, պու սօն տէվիլտէ, անլէր
գատար ֆաղիլէթլու պիր շէհիտ վազ
իթմէկէ միւլպթէտի օլապիլտի. ֆա-
գաթ եալընըզ շու ֆարգ վար տըր քի,
պու միւհթէրէմ գաթ պու շէհիտի
քէնտի էլի իլէ քէնտի շէրէֆի շախիյէ-
սի իտտաաընա գուրպան իլէտի...

(Պու պապտէ իսչատուրուն թարա-
ֆընտան պիլտէն իսպաթ մաթլուպ ի-
տէն վար իտէ, իպրազընա հազըլըզ.)

Իշթէ իսչատուրուն Ալիթամար ա-
թուունս գուրու իթմէսինին իլէ կիւ-
նիւնտէ կէօթէրտիկի ալիքէնապլըզ,
վաթանքէրվէրիլէ, վէ ֆաղիլէթ պու-
տուր...

Ահ, բուհպան էֆէնտիլէր, շու իս-
չատուրուն եէրինտէ էկէրչի պիլտէն պի-
րիսի օլմուշ օլտա իտի, աճէպա ճէհէն-
նէմին գաճըն քէօշէսինտէ եախօտ պու-
ճաղընտա քէպապ իթտիլէճէք իտինիլ...

Հալ պու քի իսչատուր, հալեա քէն-
տի բաթթունտա օթուրմագտա օլուպ,
վէ իշինիլտէն պազըլարընըզ իսէ, հալեա
պու բէնճէմպիհ կիւնիւնտէ տէկին, օ-
նուն մուրախիսաթ օլան առամարա, արա-
հաթ օլուն, ինչալահ պիր գաչ կիւնէ
գատար, սիլին հէր պիր իշինիլ օլուր
պիլթէր տէյէրէք վաթլար իտիպ, վէ թէ-
սէլիլէր վէրիլլէր իտի բուհանի աատ օ-
լունան մէճիսին իշինտէ...

— Օլաճըգ, Տէօնկէլ վէ Պաղչէճիք
պիշարէկեանը իշին հիմէթ օլունան շու-
աթիտէքի իեանէլէրի տախի մա թէշէք-
քիւր պէեան իտէրիլ:

ՂԸԶ

- 100 ինկիլիք քիլիսէսի քահանայար յար-
գապատիւ Մըստըր Գըրթիս.
- 100 Թարութիւն պէյ ֆէշիշեան.
- 200 Թոլօէֆ տղա Մարգարետն.
- 100 Պապիկ տղա Գալչինօֆ.
- 48 Նշան աղա Խանճեան.
- 20 Նշան էֆէնտի Սէֆէրեան.
- 25 Գրիգոր աղա Սուճու.
- 1 Մէրգուսուն չըրաղը.

394 ՂԸԶ

- Պունլարտան էվէլ իշար գըլընան
իեանէլէր.
- 3178 Մանղու մէնին 237 ինճի նիւսիւ-
սինտէքի եէքիւն.
- 702 Լանկատա Թորգոմեան ընկերու-
թիւն գրաաթ իսանէսինտէ թօր-
լանան.
- 10 Մէզքիւր իեանէ տէֆթէրինտէ ի-
շարը սէհվէն օնուտուլմուշ օլան.
- 20 Մանղու մէնին 269 ունճու նիւս-
իսէսինտէ իշար օլունան.
- 2400 Խսվետր իսանընտա թօլանըլան.
- 600 Տիւնքի 270 ինճի Մանղու մէտէ.
մեծ. Գարակէօգեան եղարք
թարաֆընտան իհտա օլունտու-
ղու պիլտիլլէն.

10.004 ՂԸԶ

Ս Ա Հ Մ Ա Ն Ա Դ Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

... Խմբագիր.

Կըլեանք որ այս չաթու ժողովուրդը
Պաթրիարքարան կ'հրաւիրուի պատրաստուած
կանոնագրութիւն մը իբր ազգային սահմա-
նադրութիւն վաւերացնելու, Զարմանք է
որ մինչեւ ցարդ ազգային լրագիրք ժողո-
վուրդը չպատրաստեցին այսպիսի կարեւոր
դէպքի մը համար, որով չորս անձանց մէջ
պատրաստուած գրութիւն մը այնուհետեւ
վաւերական գրուոր գործիք մը պիտի հաս-
տատուի բովանդակ Հայ ազգին գործերը կա-
ռավարելու, եւ հետեւապէս իւրաքանչիւր
անհատ հայուն վիճակին պիտի ազդէ ու տի-
րէ, Յիշեալ պատրաստութեան նկատմամբ
մեր կարծիքը կը հաղորդենք... Խմբագիր,
որ եթէ ձեզ հաճոյ թուի, հրատարակէք:

Կանոնադրութեան աշխատողներէն չը-
նորհակալ ըլլալէն ետեւ՝ նախ բաւական ա-
պացոյցով ու որոշակի հասկընալու է ժողո-
վուրդը թէ կառավարութիւնը իրօք ժողո-
վուրդին հաւանութեանը ձգած է պատ-
րաստուած յիշեալ կանոնագրութիւնը ընդու-
նիլ եւ մէջէն ուղածն ընդունիլ չուզածը մեր-
թել կամ փոխել: Որովհետեւ երկրիս կառա-
վարութիւնը իշխանութիւն ունի յիշեալ կա-
նոնագրութիւնը իբր բացարձակ հրաման ա-
ռաջարկել, որով ամէնքը հնազանդելու պար-
տաւոր են: Ասիկա անգամ մը որոշուելէն ե-

տեւ, այսինքն որոշուելէն ետեւ թէ կառու-
վարութիւնը ժողովուրդին կամացը ծագած է՝
ինչպէս որ կերեւնայ Սահմանադրութիւն ա-
նունէն ու ժողովուրդը հրաւիրուելէն, ասի-
մեծ շնորհք մը է կառավարութեան կողմա-
նէ. ուստի կը մնայ այս մեծ արածունութիւնը
իմաստութիւնով գործածել ըստ կամաց օրի-
նաւոր իշխանութեան, որպէս զի ժողովուր-
դը ինքը իր չարեաց պատճառ չըլլայ, որ
իր մէջէն զեղծումներ չեղան չփոթութիւն-
նով, անանկ ըլլալու է որ ժողովուրդը իրա-
ւունք չունենայ ետքը իրաւացի արտունջներ
ընելու, որով ապագային գործադրութեան
արգելք չըլլայ. ի՞նչ ոչ, որ եւ իցէ մէկը
զեղծումներ քննարկն արձանագրութիւնը պահ-
լով իրաւունք ունի յետոյ ելլել ու բողոքե-
լու, եւ կանոնադրութիւնը ժողովուրդին հա-
րազատ կամքը չճանաչելու եւ չըլլալու ա-
պացուցանելու եւ աս ընելը ոչ թէ կառա-
վարութեան անհնազանդութիւն կըլլայ, այլ
հնազանդութիւն՝ եւ ընդհակառակն զեղծ-
մունքներ ընող կողմին ըրածը անհնազան-
դութիւն կըլլայ, որ ըստ հրամանի օրի-
նաւոր իշխանութեան չէր, կը լսենք թէ կա-
նոնադրութեան մէջ կան յօդուածներ, որոնց
գէտ արդէն ժողովուրդը կը արտնջայ, եթէ
հիմա ասոնց համար ժամանակ չտրուի, ետ-
քը ի՞նչպէս ժողովուրդին կրնայ ըսուիլ թէ
դուն այս կանոնադրութիւնը ընդունեցիր.
այսուհետեւ պարտաւոր ես ասիկա քու հա-
ւանութիւնդ եւ կամքդ ճանաչել ու հրնա-
զանդիլ:

Մ. Յ. Գ. Գ. Գ.

ՀԱՎԱՍՏԻՍՍԹԸ ԽԱՐԻՃԻՑԵԼԷ

ԻՆՎԵՍՏԻՐՈՐԱԳՐԱԼԻԶԱՍԸ

ՀԱՅՐԵԹԼԵՐԻՆԻՆ ՆՈՒԹԳՈՒ

«Միջոցաւոր վէ Միւսիւր».

«Սիզին նասիհաթ վէ մուսվէնէթինիզէ
թէ քարաթն միւրաճաթ իտէրէք, տիւէլի
էնէպի իլէ օլան իւնսիսէթինի մասթանէ
վէ խօշնուտ օլունաճագ պիր հալտէ պու-
լունաուղունու, սիզլէրէ իսթար իթմէկէ
քէնտիմի մէտուտ աստ իտէրիմ:

«Բրուսիա, Ալսթրիա վէ իթալիա տէվ-
լէթլէրի պէյնիստէ վուգու պուլան մուհա-
րէպէնին նէթիճէթինտէն, էվրօպա իչին պիր
սուլուն գատիմէ հասըլ օլաճագընը մէմուլ
իտէրիմ:

«Միւսթէմէաի Ամէրիգանըն տախիլի մու-
հարէպէսիստէն նէշէթ իթմիշ օլան պաղը
թէ տախիլտէ պըրագըլըն մէտէլէթին տօս-
թանէ սուրէթտէ թէսվիյէսինէ տայիր պիր
թէտպիր թէքլիթ իթմիշիմ տիր. էկէրչի
մէմուլիմ իւղրէ գապուլ օլունուր իսէ, պէյ-
նիսիզտէ հիշ պիր իթթիֆագըլըլը գապէ-
պիյիթ վիրմէքսիզին, իւլֆէթի տօսթանէ-
միզին թէճտիտինէ եարտըմ իտէճէկինի իւ-
միտ իտէրիմ:

«Խաբանեա իլէ Շիլի վէ Բէրու ճիւմու-
րիյիթլէրի պէյնիստէ, էլան մուհարէպէ
տէվամ օլունաճագտա տըր:

«Պուլարըն մապէյնէթինի պուլուպ ուղ-
լաշտըրմագ իչին, Ֆրանսա իմքէրաթօրու հազ-
րէթլէրի իլէ օլան զայրէթիմիզ պօշա չըզ-

մըշ իտէտէ, կէրէք պէյնիստէ ուղաշմագ
իլէ, վէ կէրէք սայիր պիր տէվէթին վա-
սըթաթ իլէ միւսալանա օլունաուղութագ-
տիրտէ, պիլ էինէ քէնտի շիլէթի ֆագի-
լանէմիզէ մուսթիֆագ օլունշ օլունուզ:

«Թիւրքիանըն պաղը մահէլլէրինտէ, հիւքմ
իթմէքտէ օլան խօշնութսուղունգտան իրիտ
իսթիլալը նէշէթ իթմիշ տիր. Ֆրանսըզ վէ
Բուսիա իմքէրաթօրալը իլէ պիլ իթթիֆագ
չու գարընզըլըլըլը ֆիլիէն միւսալանէլէ իթ-
մէքլիթտէն սարֆը նագար իտուպ, ֆագաթ,
Սալթանաթը մէնիյիէնին հուգուղարընը վի-
գայէ իտէրէք, Պապը-ալի իլէ խրիթիեան-
լար պէյնիստէ, տահա զիեատէ հիւսնի իմ
թիլաճ փէյտա օլմասընա տայիր ճիւլէմիզ
թարաֆընտան օլան զայրէթիմիզ պօշա չըզ-
մամը տըր:

«Բէրէնա Շարըն Հօնէնզօլէրն ճէնապէրինէ
Մէմէքէթէյն պէյնիստէ գապուլ իթթիմէք
իչին վուգու պուլան միւղաքէրաթ սուրէթի
խաեղընտէ թէսվիյիէ օլունպ, Պապը-ալի թա-
րաֆընտան տախիլուր իրզա կէսթլէրիմիշ
վէ 1836 աւտնամէսին իմզալանտէ տէվէթ-
լէր թարաֆընտան թաստիզ օլունարագ խի-
թամ պուլմուշ տուր:

«Գանատա, Նօլա-Սօօթեա վէ Նուվօ-Պրիւ-
նապիզ էնալէթլէրին տահա զիեատէ պիրլէշ-
մէյէրի հազընտա քէնտի մէճիլէրի թա-
րաֆընտան պաղը գարարար վէրիմիշ, վէ
րուստաթը լաղըմէյէ մալիք պուլունան վէ
քիլլէր վէ էնալիյի միւհաճիրինին (գաղթական)
հէր պիր սընըթը թարաֆընտան ինթիսապ
օլունմուշ օլան մէպուտան չու պիրլէշմէյին
սուրէթի հասէնտէ օլապիլմէսի չարթլարը-
նա եարտըմ իթմիշլէր տիր:

«Իմտի մէրգուսանըն միւրաւարը մուճի-
պինճէ օիլլէրէ պիր նիզամ թագալիմ օլու-
նաճագ տըր: Շու նիզամ, էնալինին սէրվէ-
թի մէպալարը վէ ֆաիտլէրինի իսթիհ-
քեամ զըլարագ, քէնտի տէվէթլէրինէ սա-
տագաթ իւզրէ պուլունաճագտա օլան պիր մէ-
մալիքին գըսմը միսիլու էնալթը մէքթիւ-
րէյէ գուվէթ վիրէճէք տիր:

«Հինտիսթանըն պաղը մահէլլէրինտէ թէ-
պալարըմ տիւչտըր գաւթ ու զալա օլունուզ-
լարը մա թէնսիւթ կէօրմիւշիւմ Պուլարըն
սէֆալէթինի խաֆիթլէթմէք իչին, միւսթին
օլան զայրէթի իճրա իյլէմէլէրի գըմնընտա,
Հինտտէ պուլունան մէմուրինէ իճապ իտէն
թէնպիհաթը կէօնտէրմիշ օլունպ, պու սէնէ
իսէ զաթէն մահաուլարընը քէսթլէթի, գա-
րուրէթտէ պուլունանլարըն հալինէ խալիճէ
մէտար օլմուշ տուր:

«Խարիճտէ պուլունան պիր թագըմ էհի
ֆէսատ քէսանըն թահրիթլէրի իլէ, կէշէն
սօն պահար իրլանտատա պաղը խալիմէթի-
միզին ումիտլէրի ունանըն վէ սատըզ էնա-
լիմիզին էնտիշէսին մուճիպ օլմուշ իսէտէ,
հիւքիւմէթ թարաֆընտան, իճրանէ կէշէն
մուսթէլաթը գալիլէ վէ հէր սընըթ վէ հէր
միլլէթ էհալի թարաֆընտան մէրգուսանէ
գարըն զուհուրա կէշէն աստէմի գապուլիլէթ
չու ֆէնալըլարըն էօնիւնիւ ալմըշ, վէ իս-
թիւրանաթը ամմէի թէքարէն իլալ իթմէք
իչին ասլա ումուտ քէօշէսի պրագմագըլըն
էնալինին էմիսիլէթինի հալը ասլիսինէ վազ
իթմիշ տիր:

«Պինաէն ալէյ. օլ պապտէ ֆէվզէլաթէ
նիզամալար միւրաճաթ իթմէնիզէ հաճէթ
գալմաեաճագընը մէմուլ իտէրիմ:

«Գօլէրա աֆէթինին վէ հայվանաթ իւզէ-
րինտէ պուլունան խալթալըլըն զայլէթլէ ա-
ղալմըշ օլունուղունու կէօրէրէք, Հագը թալա
հազրէթլէրինէ թէշէքթիւր իտէրիմ: Հալ
պու քի պաղը էնէպի էյալէթլէրաէ հայ-
վանաթ իւզէրինտէ օլան իլլէթին հալեա տէ-
վամ իթմէքտէ օլունուղունու վէ պուրասա
տախի գազաէն զուհուրա կէլմէսի իչին,
պունուն տէֆի չարէսինէ տայիր պաղը թէ-
տապիլէ ինթիսաճըլըլը օլաճագ տըր:

«Ումարըմ քի Գօլէրանըն պըրագտըրէ-
տէր, հըֆըր սընէթ հագընտա էրպալը
վուգուֆուն էն ալեա աստ իթթիլի թէտ-
պիրլէրի փիշ նագարը տիգգաթէ ալմամըզա
քիֆայէթ իտէպիլէճէք տիր:

«Մըգաարը քիֆաեէ տատը վէ թէմիզ սու-
եէտէք պուլունմասը զայլէթ իզթիզալը օլ-
տունուղունու ֆարգ իտէրէք, մէմալիքիմիլին
էնալիսի չօզ օլան մահէլլէրինտէ տախիա
սու էքսիթօիզ պուլունմագ իչին պիր թա-
րիզ պուլմալարը զըմնընտա պիր գօմիսիս
թախիա օլունմասընը էմր իթմիշլիմ տիր:

«Էնալի թարաֆընտան բարլամէնթօնա վէ-
քիլ նասապ օլունմասը մէտէլէսի իւզէրինէ
թէքարէն նագարը տիգգաթընը տալէթ
օլունաճագ տըր: օլ պապտէ վուգու պու-
լաճագ միւշալթարթ ճիւմէնիզ թարաֆը-
տան իթիտալ վէ նիլէթի խալիլիէ իւղրէ
օլարագ, բօլիթիգաճագ գուվէթիմիզին մու-
վազէնտէն չըգարմագըլըն, ինթիսապ
մատտէսի սէրպէտիլէթինէ տայիր նիզամալ
իչին գարար վէրէճէյնիլիզէ իթիւստ իտէրիմ:

«Ամէլէ կիւրիւհիւ իլէ ուստալարը պէյ-
նիստէ վազըթ վազըթ զուհուրա կէշէն նի-
ֆագ սէպէպիստէն պաղը քիմսէլէր խալիլ-
ճէ գարուրէթ չէքիպ էնալի ասլի զիեան
իթմէքտէ, վէ սէօլլէնտիյինէ նէզարէն պա-
ղէն տախի հագարէթ վէ մուսթէլաթը չէ-
տիտէ զուհուրա կէլմէքտէ օլունուղունտան,
կէրէք ուստա, կէրէք ամէլէ վէ կէրէք սա-
լիր սանաաթքեար ճէմիլէթլէրինին թանղի-
մաթընը թէֆթիշ պիրլէ օլ պապտէ լալմ
կէշէն րաթօրթանը վէրմէլէրի գըմնընտա, վէ
մէրգուսանըն թարաֆէյն ֆայտլէրի իչին
նիզամմալմէտէ իճապ իտէն թէպէտալիլաթը
տախի իսթար իլլէմէք րուսաթը իլէ պիր
գօմիսիս թախիա իլլէմէյն գարար վէրմիշ-
լիմ տիր:

«Թիւճճար կէմիլլէրինէ տայիր օլան նիզամ-
նամէ զիեատէսիլլէ նագարը տիգգաթըմը տա-
վէթ իթմիշ տիր: Մէքթիւր կէմիլլէրաէ իզ-
թիլալընտան ալ թայֆա զուլանըլմասը,
քիֆաեէթ իտէպիլէճէք գատար եկէճէք
վէրլիլմէտիլի, պուլունան աստալարըն սը-

նիզամմալմէտէ իճապ իտէն թէպէտալիլաթը
տախի իսթար իլլէմէք րուսաթը իլէ պիր
գօմիսիս թախիա իլլէմէյն գարար վէրմիշ-
լիմ տիր:

հէթի վէ տառապ ու էրքեանլարը հագգընտաթէշէքքիւէր՝ օլունմուշ օլտուզունտան, վէքէզալիք ֆապրիդարտա իշլէմէքտէ օլան խաղիճէ դարը վէ չօճուզլարըն իսլահը հալլէրինէ տայիր լայիհալար թագտիմ գըլընաճագ տըր :

« Ֆրանսըզ տէվլէթի թարաֆընտան կէմիճիլիք նիզամլարընա իտիալ օլունան սուհուլէթլէր խօշնուտիյեթիմի մուճիպ օլմուշլար տըր : Ինկիլթէրա լիմանլարընտա, էլան պիրմըգտար կէմիլէրին վէրկիտէն մուաֆպուլունմագտա օլտուզլարըն աւէթիլին, հագգանիյեթիլ իւզրէ իպթալ իթաիմէք իշլին, բարլամէթօնա թէքլիթլէր իթմէք նիյեթիլնտէ պուլունտուզումու, Ֆրանսա իմբէրաթօրու հագրէթլէրինէ պիտիւրմիշիմ տիր : Միւշարիլէյ հագրէթլէրի տախի, չու թէտալիրին իճրասը իւմիտի իլէ, Ինկիլիզ կէմիլէրին, չիմտիտէն եէնի նիզամլարըն ֆայիտէլէրինէ իրահգ իթմիշ աիր, իմտի, չու մէսէլէ իւզէրինէ անգարիպ տախի սիզլէրէ պիրլայիհա թագտիմ օլունաճագ տըր :

Թէաշիւտլէրինի իճրա իթմէյէ միւզթէտիր օլմահան տէմիր եօլու գումբանեալարը իշլէրինին թէսվիյէսի գըմնընտա քէզալիք պիր լայիհա թագտիմ գըլընաճագ տըր :

« Խասթալարըն վէ ֆագըրլարա ինանէ թօրլամագտա օլան իտարէլէրին թանգիմինէ տայիր սիզլէրտէն թէտգիրլէր մաթլուպ օլունաճագ տըր : Իֆլասա չըղանլար հագգընտա պուլունան նիզամա իճապ իտէն թէպէտուլաթը իլէ, թահգըղաթը վասիյեթիլ, թէրսիանէ վէ նիքեաշ պօշամաղա տայիր օլան մահքէմէլլին իսթիքեամ գըլընմասը, վէ մէսալիհի ամմէնին կէճիքմէք սիզլին թէսվիյէ օլունմասը իւզէրինէ, նագարը տիգգաթընըղ տալէթ օլունաճագ տըր :

« Իրլանտատա արազի սահիպլէրի իլէ, չիթթիլէր պէյնիտէ օլան միւնասէպէթ, հագըղաթէն էնտիշէմի մուճիպ օլմուշ տուր : Պու խուսուտա, մալ սահիպլէրինին հուգուզունա թօգանմագըղըն, չիթթիլէրէ տախի դայրէթ վէրիպ, չալըշարսոգ արազի շէնլէթմէլէրինէ մուզապլիլ դօլայ պիր թարիզ իլէ, ֆայիտէ կէթօրմէլէրինէ սէպէպ օլանազ պիր լայիհա սիզլէրէ թագտիմ գըլընաճագ տըր :

« Պունլարը, վէ տահա սայիր սիզլէրէ արդ ու իֆատէ օլունաճագ թէտապիրի տիգգաթը թամմէնիլէ իհալէ իտէլէք, Հագգ Թէալա հագրէթլէրլնտէն տիլէրիմ քի, սիզլին զանմէթլէրինիզ, մէմալիքիմիլլին սէրվէթիլնէ, վէ էհալլիմիլլին իսլահը հալլինէ եարաթը իտէպիլլինլէր : » :

ԱԶԳԱՅԻՆ

Մանգա՝մէյն 270 ինչի չիտիլէնտէն պէք յէ :

Ահաւասիկ այս սիւալ եւ թիւր դատողութեանց տիտուր եւ ձախող հետեւանքն է, եղեր, որով, սրբազան Հայր, իբրեւ 'ի նշան « արթուն հակողութեան », ախորժած էք 'ի խոր խոցել սիրտ մեր վշտագին, ո'վ մերս անմտութեան, յորմէ եւ աղգին եւս հասած հարուածներն ու ստացած վէրքերը անսպեղանի եւ անբուժելի մնացին ցարդ եւ կըմնան : . . . այլ ինչ եւ իցէ մենք այժմէն 'ի սրբազան պարտաւորութենէ իսկ շարժեալ թաղիս

բնակիչ մեր ազգային սիրելի եղբարց պատիւ պահանջելու իրաւունքը թաղական յարգելեաց թողով, կը փութամք ներկայիս ձեր ամենաբարձր Սրբազնութեան, նա մանաւանդ հասարակաց ատենին թողոքել՝ եթէ ոչ մեր անձին գէթ 'ի պատիւ վարդապետական Ս. պաշտօնին (մեր վրայօք ցարդ գաղտնի եւ այսօր յայտնի ու բացարձակ) երեւան ելած բոլոր այն ճիգվիթական խըրամանց եւ խարդախութեանց եւ տարապարտ ատելութեանց դէմ, որով 'ի հերոսն հետէ ամեն հնարք եւ միջոց 'ի գործ եղան մեր պատիւը արատաւորել վորձելու համար ամեն անոնք՝ որանք դժբաղդարար աղգին մէջ կուրօրէն (Նեոթի) արքանեակ կամ Հար ծընունդներն ըլլալու սեւ բաղդին արժանանալով զազը կը լկեն : ուստի բոլորովին կը հերքեմք եւ կը մերժեմք միայնգամայն մեզի դէմ այդ ամբարիշտ դարանակալութեան վատաբանութիւնները եւ այդ անիրաւ տաճայնութիւնները :

Հայր սրբազան, արդէն ձեր հայրական խնամքը լիօրէն վայելած ըլլալով, երախտապարտ կը ճանչնամք զմեզ ձեր վեհափառութեան, սակայն կը դարմանամք թէ՛ այդ անսլոտ հակառակորդաց ռիւքրիմ թշնամութեանը քաջածանօթ ըլլալով իսկապէս, ինչպէս դարձեալ նոցին փարիսական կեղծ ու պատիւ խաբէութեան իլէկն ածեալ ատանկ բարուրանաց կանսաք, եւ նոցա սրտութեանց հաւատք ընծայելով, առանց քննութեան մեր անմեղութեան եւ վարդապետական պատուոյ դէմ մեղանշիլ կը զիջանիք անխնայարար . . . ձեր հացին ու ջրին չեմք . . . ինչ կուզէք, ինչ էք ինկեր մեր եսեւէն, ինչո՞ւ աղգին վիճակը չէք մտածեր, միթէ գործելիլդ հատերէ, աղգին գործերը երեւի վրայ մնացած են, այր կին ոմանք աղքատութենէ ինքզինքնին կորուսեր են, շատ ընտանիքներ այսօր ուտելու հաց չունին : ոմանք յուսահատութենէ ինքզինքնին ծովը կը ձըգեն, ոմանք պապական կըլլան, ոմանք Բողոքական, եւայլն եւայլն, ո՞ր է ձեր պարտքը, ո՞ր է ձեր գուլթը, ո'վ անպթութեանս, թէ որ « Պապականութիւն » քարոզած լինիմք ցարդ, կարծեմք թէ չպիտի զայրանայիք եւ թերեւս փառաց 'ի փառս փառաւորութիւնք, այլ քաւ 'ի մէնջ հեռի' : դի փառքն մեր Քրիստոս է, եւ մեր փառաւորութիւնը՝ Հայրենասիրութիւն եւ օրինասիրութիւն, մի՞ գուցէ թէ՛ անկեղծ քրիստոնէութեան ճշմարիտ վարդապետութիւնը քարոզելու համար եղած ըլլայ՝ որ « լուսաւորչեան ընկերութեան » անգամ կը համարուինք եղեր, անանկ չէ՛ սրբազան Հայր . . . յիրաւի դարմանալի է այս կէտն ալ եւ ուշադրութեան արժանի, ավստ՝ս մեր աշխատանաց եւ փոխարէն տարապարտ բամբասանաց :

Վասն զի այսքան ժամանակ զմեզ՝ ոչ միայն նոր, այլ տաան եւ հինգ կամ աւելի քսան տարիէ 'ի վեր է որ կը ճանչէք եւ մեր անկեղծութիւնն ու անաչառութիւնը գիտէք առանց ուրիշէ մը վկայութիւն պահանջելու, որ հացկատակութենէ հեռի փախչելով միշտ ըստ կարեաց աղգին բարեխառութեան, բարեկարգութեանն ու ամբողջութեանը փափաքողներէն զտնուած եմք եւ կը գտնու-

իմք եւ 'ի սրտէ ալ կը փափաքեմք, որուն համար՝ գոհ եմք սրբազնութենէդ՝ որ զմեզ իբրեւ ծառայ հաւատարիմ Ս. Եկեղեցւոյն այն է աղգին, բարեհաճեցայք գգուել սիրով, զոր չեմք կարեր յուրասագալ եւ ձեր մեր վրայ ունեցած երբէմն ցաւակցութիւնը չի յիշել, սակայն սրտի ցաւօք կըսեմք՝ թէ զարդիւ տարբեր եւ չփոթ ընթացք մը կը տեսնեմք, ընթացք մը, որ յամենայն հոգմոց շարժի եւ տարբերի եւ լեղուաց նենգաւորաց ունկն կերկնցնէ, որով՝ սրբազան Հայր, աղգին այս յետադէմ թշուառ վիճակն ալ դժբաղդարար խիստ մեծ փառնգի մը ներքեւ անկանելու պատճառ կըլլաք, վասնորոյ այդ մասին ալ թէ եւ վշտացած եմք իսպառ եւ եվէլօք սաստիկ կը դաւիմք ալ նէ, սա ալ ճշմարտապէս կը խոստովանիմք եւ ստույգ է թէ՛ այդ դառանցեալ « Պատրիարքութիւնը » (որ մեր աղգին նկատմամբ՝ ալ անտաշ նելի եղած է), դժուարակիր հոգ եւ մը տածմունք եւ բազմադիմ զբաղմունք 'ի հարկէ ատանկ չիոթութիւններ ալ կրնան պատճառել, ասի անուրանալի է, մանաւանդ այս դառն ժամանակիս եւ աղգին այս բազմափշտ ու ճղակտոր խարխուլ վիճակին մէջ, ուստի այդ մասին ձեր ամենափափուկ եւ մաքրասուն սրտի ընդարձակութիւն եւ Աստուածարեալ ու սրբաանեալ անձիդ կար եւ կարողութիւն յերկնից մաղթելէ զատ, ուրիշ ըսելիք մը չունիմք, Տէր Բիսուս օգնական ըլլայ աղգախնամ Հօրդ եւ աղգիս :

Ներեցէք Հայր սրբազան, մենք արդէն թաղեցւոյ խնդրանօք եւ Պատրիարքարանի հրամանաւ՝ ոչ միայն Խասթ-փաշայի, այլ եւ Նէնի-խարուի քարոզչութեան եւ Զմիւռնիոյ փոխ-Առաջնորդութեան եւ Նիկոմիդիոյ թէմերէն Սվաճըլի գիւղի այնցութեան ժամանակ եւ միշտ մերս հարազատ Հայաստանեայց Լուսաւորչական Ս. Եկեղեցւոյ ուղիղ եւ անթիծ վարդապետութեան սկզբանց եւ ողբոյն համաձայն Աստուածային Ս. Պատգամները յիշեցուցած եմք 'ի լսելիս ճշմարիտ հաւատացեցող աղգային եղբարց եւ Ս. Աւետարանին սիրոյ կենսահրաւէր Ս. պատուէրն ալ ձրիաբար քարոզած եմք եւ քարոզելու ալ արդէն մեր պարտականութիւնը կըգամք օրինաւոր ձեռնադրութեամբ ի ձեռանէ Տեառն ընդունած եւ յանձն առած մեր քահանայական եւ Առաքելական կամ վարդապետական Ս. պաշտօնին համեմատ : ասի մեր սեփական իրաւունքն է, զոր ոչ ոք կրնայ բռնաբարիլ՝ անտի եւ փուճ պատճառներով կամ « վատկանի հաւատաքննութեան » (էնքիլիսիօն) ատենին » վճռահատութեամբ, նա մանաւանդ քանի որ սրբոց պատկերաց յարգն ալ կը ճանչնամք, ուստի եւ Խասթ-փաշայի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյն պատկերներն ու խաչերն ալ դուրս նետած չեմք եւ նետելու ալ ոչ միտք ունիմք եւ ոչ իսկ նպատակ, մանաւանդ թէ՛ ատանկ փտուն խորհուրդ մը քերնուս անգամ անցած չէ, որուն համայն թաղեցիք ալ կրնան վկայել :

Մեզմէ Էմիւ :

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԼԵՎԱՆՔ ԶԵՐԱԼՏԸՆ ԹԱՊԻԱՆԷՍԻՆՏԷ
ԳԵՅ-ՕՂԼԵԹՅԱ ՏՕՂԸՈՒ ԵՕԼՅԱ, ՅՕԹՕԴԵԱՑ ԱԳՏՈՒԼԷ
ԳՐԱՏԵՐԼԷՐ ԳԱՐԵՐՈՐԷԱ ՆՈՒՄԵՐ 467 :